Ciszterciek, eszmény és valóság
Országos Középiskolai Történelem Verseny
3 .forduló – november 19.

Kedves Versenyzők!
Játékunk első része ezzel a fordulóval befejeződik. A mostani forduló elsősorban művelődéstörténeti kérdéseket tartalmaz, Köszönjük az eddig beérkezett megfejtéseket, a továbbiakban is jó versenyzést kívánunk!
A forduló postára adási határideje: december 19. szerda.

1. Ismerje fel az alábbi festményeket, majd válaszoljon a hozzájuk kapcsolódó kérdésekre! (max. 53 pont)

A)



B)



C)



D)



E)



F)



G)



H)



I)



J)



A) (5 p)
- Ki a festő? _____
- Mi a kép címe?_____
- Ki a püspök? _____
- Ki a püspök mögött álló személy? _____
- Mit fejez ki az ő jelenléte? _____

B) (5 p)
- Ki a festő? _____
- Mi a kép címe? _____
- Mikor, hol történik az esemény? _____
- Milyen feltételekkel történhet meg ez az esemény Magyarországon?

_____
- A püspök miket tartanak a kezükben? _____

C) (5 p)
- Ki a festő? _____
- Mi a kép címe? _____
- Hol és mikor történt ez az esemény? _____
– Az ún. „ősgeszta” szerint ki volt a hét vezér (nem Anonymusnál kell keresni!)

_____

D) (5 p)
- Ki a festő? _____
- Mi a kép címe? _____
- Mikor történt, és ki a 3 fő alak a képen?

_____
- Mi lett az ábrázolt esemény következménye?

_____

E) (5 p)
- Ki a festő? _____
- Mi a kép címe? _____
- Milyen történelmi eseményhez köthető a kép?

_____
- Történhetett-e ez az esemény a Salamon toronyban? Válaszát indokolja!

_____

F) (6p)
- Ki a festő? _____
- Mi a kép címe? _____
- Melyik történelmi jelenetet látja a képen?

_____
- Kit ábrázol a főalak mögötti lovas képében a festő? Neki mi köze a kép elkészüléséhez?

_____

_____
- Hol látható a kép általában? _____

G) (5 p)
- Ki a festő? _____
- Mi a kép címe? _____

- A kép eseménye melyik szerzetesrendhez köthető? _____
- A háttérben melyik város(ok) képe tűnik fel? _____
- Honnan érkeztek a képen látható szerzetesek? _____

H) (5 p)
- Ki a festő? _____
- Mi a kép címe? _____
- Hol látható ez a festmény? _____
- Mikor és ki alapította ezt a helyet? _____
- Ki volt az első vezetője? _____

I) (8p)
- Ki a festő? _____
- Mi a kép címe? _____
- Milyen ruhában látjuk a lányrablót? _____
- Ugyanez a lovasjelenet a mohácsi csatához kapcsolódó festményen is feltűnik. Ki a festő és mi annak a műnek a címe? (Madarász Viktor: Dobozi)

_____
- A téma rendkívül népszerű, már a középkorban is ábrázolták freskókon. Soroljanak fel 3 középkori ábrázolást!

_____
_____

J) (5 p)
- Ki a festő? _____
- Mi a kép címe? _____
- Hol történt az ábrázolt esemény? _____
- Ki írt regényt az életéről, mi a regény címe? _____

2. Egészítse ki az alábbi verssorokat egy-egy hiányzó földrajzi névvel! <u>Fejtse meg, ki írta a verset és mi a vers címe.</u> A hiányzó földrajzi neveket jelölje a z alábbi vaktérképen is! (kiegészítés 1-1 pont, költő és cím 1-1 pont, térképen jó jelölés 1-1 pont – max. 10+20+10= 40 pont)

1)
Bízó hadi néppel
Itt tanyázott Árpád.
Nagy hegyeknek ormán
Titkait kitárta
Előttük a _____.

2)
Le a _____ melyen túl ama
Berek sötétül, a táj karama,
S le Alpárnak, hol a kevély Zalán
Földönfutóvá lesz... holnap talán!

3)
Történik egyszer, régtelen régen,
_____ püspök nagy utra mégyen.
Gellért e püspök, Velence szülte,
Walther, a sváb pap szolgál körülte.

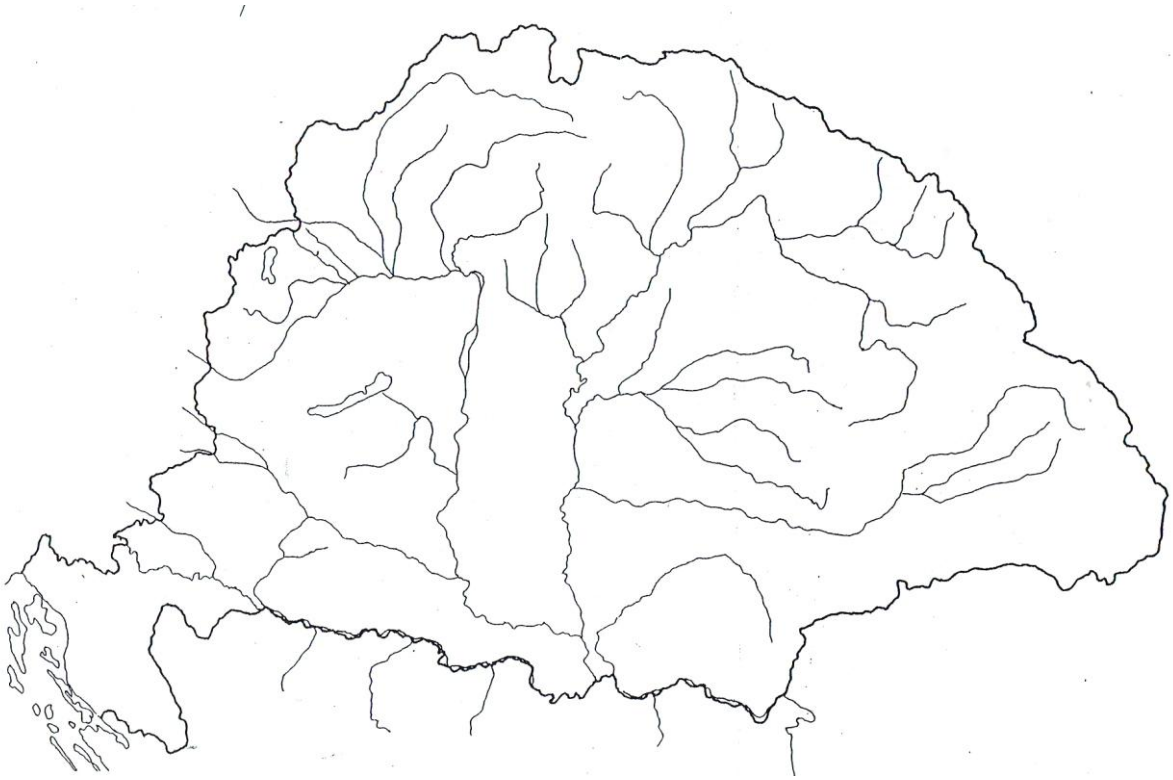
4)
Itt a hegy végén látszik hajléka Hubának.
Ez, hajdan tehetős, Susadalnak rettegetője,
Büszke Kiónál a kúnoknak vítta csoportit,
És a mély fenekű _____ leütötte _____.

5)
Országot ért és népet útjában számtalant;
Volt útja harcz és munka, fáradság és kaland, -
Mig végre táborával _____ és Ung felett
Kárpát egekbe nyúló ormára érkezett.

6)
_____ a nevem, itt szerzett törvényeket Árpád
Hőseivel, s a hont biztos alapra tevé.
S áll az azóta kilenc századnak véridején túl;
Várja virágzását s vajha ne várja hiún!

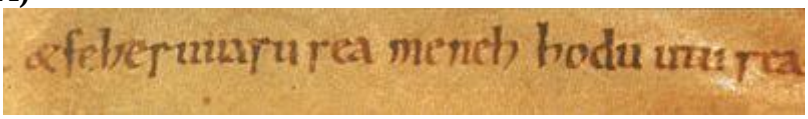
7)
Egy ugrás a Kalvária
És kilenc a _____
Hallja körme csattogását
A vad székely és a csángó:
Ám a lovat és lovagját
Élő ember nem láthatja;
Csudálatos! de csudákat
Szül az Isten akaratja.

8)
_____, _____ táján
Összecsapnak a testvérek,
Bőven ázott a hon földe
Patakjától honfivérnek.



3. Nyelvemlékek - Ismerje fel az alábbi nyelvemlékeket, és válaszoljon a hozzájuk kapcsolódó kérdésekre! (4-4 pont max. 24 pont)

A)



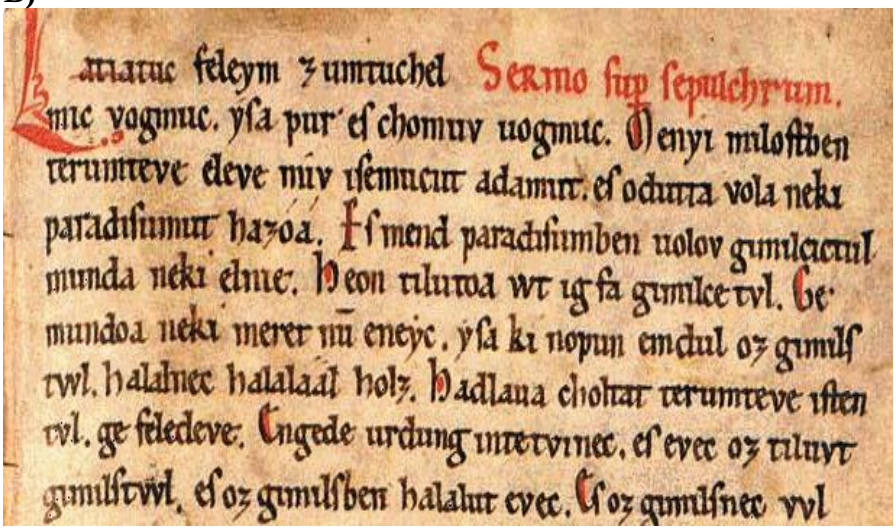
- Honnan való az idézet? Mikor keletkezett a forrás?

_____

- Az olvasott részlet hogyan illeszkedik a forrás teljes szövegébe, miről szól az a rész?

_____

B)

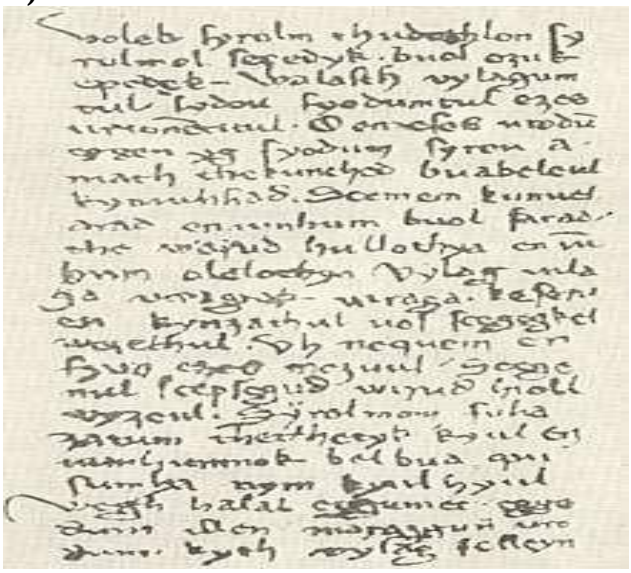


Honnan való az idézett forrás, mikor keletkezett, mi a mű címe?

_____

- Hány magyar szót tartalmaz a szöveg? (190) _____

C)



Honnan való az idézett forrás, mikor keletkezett, mi a mű címe?

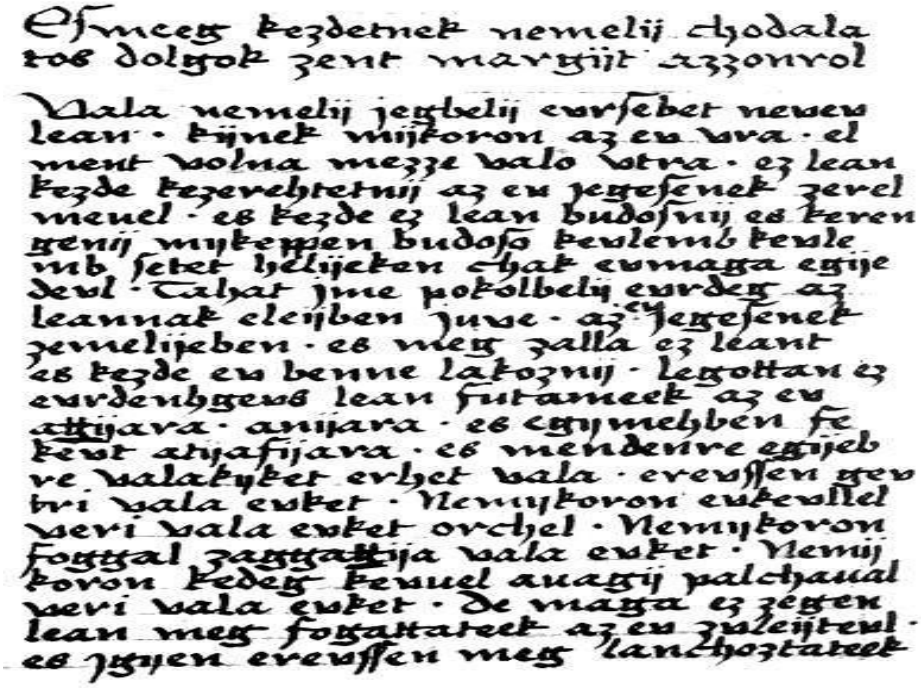
_____

- Írják le a mű legismertebb versszakát, amiben alliteráció is található!

_____

_____

D)



Honnan való az idézett forrás, mikor keletkezett, mi a mű címe?

_____

- Mit tud a szöveg szerzőjéről? !

_____

E)



Chudalatus miuín(e)c ielenetuíben
vnu(n) zaiaual mu(n)dut ígen(e)c
tonosagaban
sce(n)t oltaru(n) kuner kepeben
oz kerezt fan figeu kepeben

Honnan való az idézett forrás, mikor keletkezett, mi a mű címe?

_____

_____

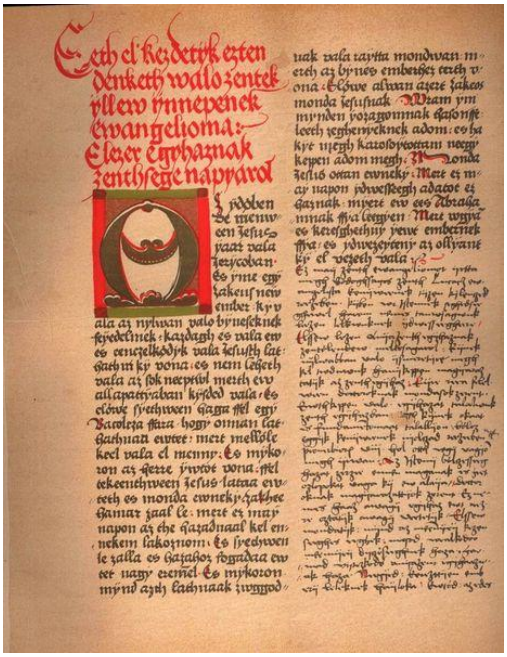
__

- Határozza meg az olvasott szöveg témáját és fajtáját!

_____

_____

F)



Ó, szerelmes atyámfiai, ha minden csodatételét megírnók ez bódog szent embernek, mind az egész nap sem volna elég. Menné poklosokat, kórokat, betegöket gyógyútott, menné erdengesöket vigasztott és menné számtalan pogán népeket fordojtott, menné szentegyházat, klastromokat rakattatott, mint épejtötte anyaszentegyházat idvességes tanúságával, mint ótalmazta ez szent hitöt istenadta malasztjával, mint szaporojtotta Istennek szent országát szentöknek sokaságával, ki mehet mindennek végére? Csak az Úristen. Annak felette úgy olvastatik őróla, hogy minden teremtött állatok engedtenek ez szent embernek parancsolatjára.

- Honnan való az idézett forrás, mikor keletkezett, mi a mű címe?

_____

_____

- Az idézet kiről szól? Mi köze van az illetőnek hazánkhoz?

_____

_____

4. Kiről szól az idézet, illetve ki mondta az elhangzó szavakat? (10 p)

a) Bizony illőbb lenne, hogy az a szép kéz orsóval vesződjön…”

_____

b) Akkora úr vagyok, hogy két istennek is eleget adhatok”

_____

c) Hiába igyekeznek, a szent király földi maradványait nem vihetik át, amíg Salamont a börtön rabságából ki nem eresztik.”

_____

d) Ez a szó, hogy Hungária, a nyomorúságból, angáriából származik, ezért illő is, hogy nyomorban éljenek.”

_____

e) Amint két éles kard nem tartható ugyanabban a hüvelyben, ugyanúgy ti sem uralkodhattok együtt ugyanabban az országban.”

_____

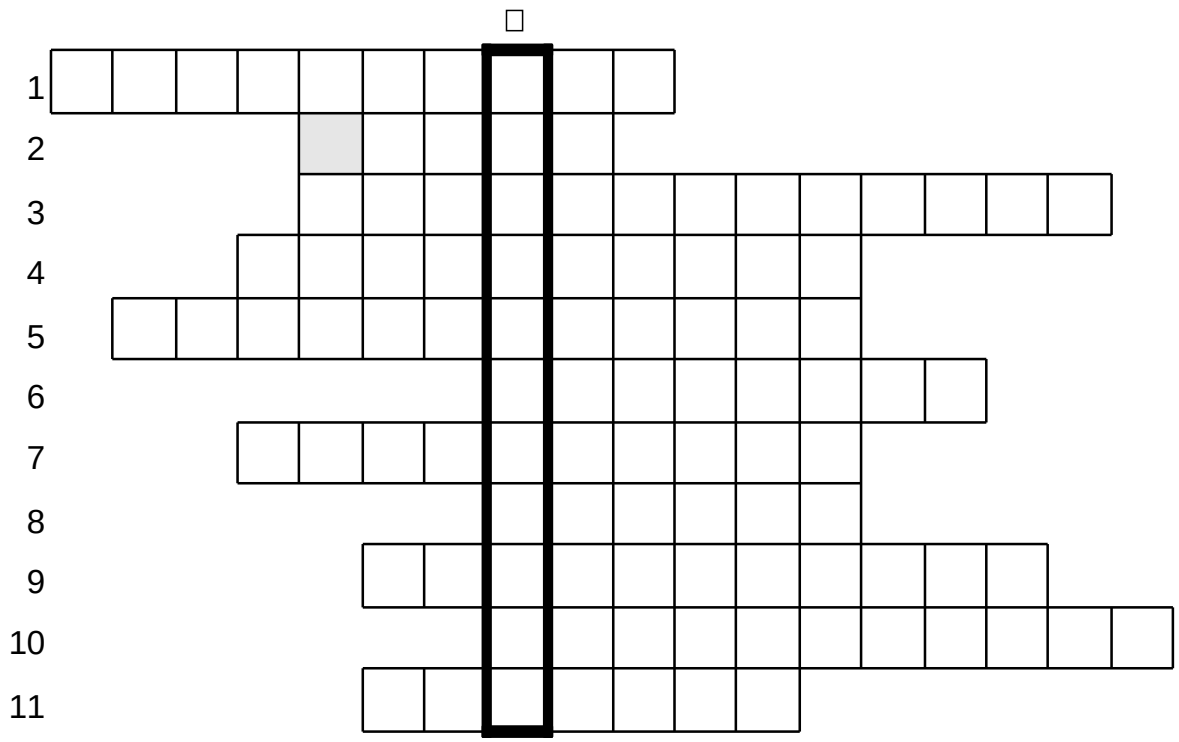
5. Keresztrejtvény (megfejtésenként 1-1 pont, fősor: 2 pont, max. 13 pont)

<u>Meghatározások:</u>

1) Alapítója Assisiben született
2) A ciszterciek Magyarországon az ő uralkodása alatt jelentek meg
3) Az egyik szerzetesi fogadalom
4) Tolouse-ban alapított középkori koldulórend
5) Középkori kanonokrend, a ciszterciek „kortársa”
6) Pannonhalmán is ők élnek

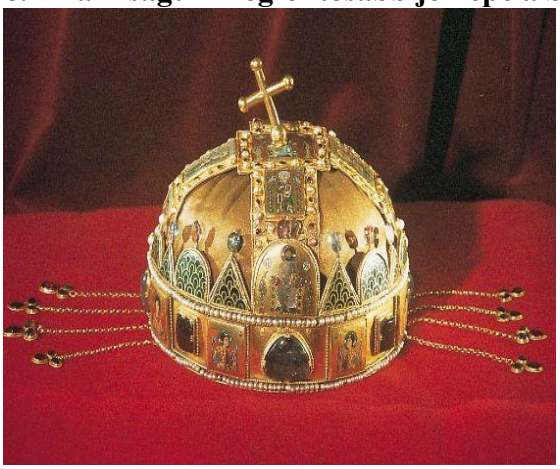
7) A hét szabad művészet egyike
8) Szerzetesi szabályok neve
9) Egy összefoglaló fogalom, olyan szerzetesrendekre használjuk, amelyeknek apátságai és önállóak, nincs központi szervezetük.
10) Remeteközösségekből alakult meg a XII. században
11) Az első ciszterci monostor neve

A szürke négyzetbe szám jön!



Megfejtés: _____

6. Államiságunk legfontosabb jelképe a Szent Korona! (16p)



- Ki hozta a koronát, ki volt a korona küldője, kinek szánta eredetileg, és miért változtatta meg szándékát? (4p)

_____
_____
_____

b) Hol látható Szent István egyetlen hiteles koronás ábrázolása? (1p)

_____

c) Milyen céllal készült ez a becses emlékünk? (1p)

_____
_____

d) Melyek a koronázási jelvények? (6p)

_____

e) Hol őrzik ezeket jelenleg (két helyet kérünk!)? (2p)

_____

f) Az egyik jelvény sajnos eltűnt. Milyen történelmi esemény következtében? (2p)
_____

g) A korona sokak szerint két részből áll. Mi a két rész neve, mi alapján különböztetik meg a két részt? (2p)
_____
_____

7. Családfa – Árpád-házi, illetve családhoz kötődő nőket és férfiakat keresünk, a meghatározások alapján próbálják meg eldönteni kikről lehet szó! (2-2 p) Ha uralkodó az illető, írják le az uralkodási idejét is (1-1 p).

a) Legeslegkorábbi felmenőnk, akit a Képes Krónika név szerint említ. _____
b) A Képes Krónika szerint az Árpádok ősatyjának tekinthető „álmodozó" hölgy apja. _____
c) A megvakított Vazul unokája, II. Jóannész bizánci császár apósa. _____
d) Édesanyját megölték, de akkor ő már nem Magyarországon, hanem Türingiában nevelkedett. _____
e) Sírjára 1848. december 12-én bukkantak Székesfehérváron. _____
f) Fiának keresztapja VII. Lajos francia király volt. _____
g) Boldog Jolán nővére, Lengyelország és Litvánia védőszentje. _____
h) Mozaikképe az Hagia Sophia székesegyházban ma is látható. _____

8.) Idézetek – közismert verseket kell felismerniük. Kik a szerzők, mik a műveik címei? (12p)

a) Á A AÁ ÁU ÁA
Á A ÉE ÁU ÁA
Ű IÖÜ Ó ÍAO _____
AO ÉE ŐI AO

b) AÁA EÜEEÜ É ÍE Ó AA
ÖŐ A AA ÍO IE ÁO EAA _____

c) IÁ IÁA
IÁA IÁA
EEŰE ÍAU
O EEE EEÜ _____

d) EEINKŐST ÁDEFHLOZ
AÁKPRT ENSTZ BCEÉÉRR _____

e) EEÉKLMLNÜZZ EÉGIKLŐRR
AAAGYKKMNOR EEIKLLŐR
ÉS AKOZ EÉEGIKLŐRSTVZ _____

f) AH HLO AGYV AAGYKMOR
DKLNÖŐTÜ AACSIGLL _____

9. Totó – A következő kérdések mindegyikéhez négy válaszlehetőségből kell megtalálni a helyeset! (14p)

1) A XIX. századig a hun-magyar rokonság megkérdőjelezhetetlen volt. Ki írt a hunok idejében játszódó regényt, amelynek főszereplője Zéta?

A- Móra Ferenc B- Gádonyi Géza C – Molnár Ferenc D- Jókai Mór

2) Gyakran emlegetjük a sógort, komát, jó barátot. Milyen rokonság a komaság?
A- nem rokonság, csak barátság
B- egymás gyermekeinek keresztszülei hívták így a másikat
C- a férj és a feleség fiútestvérei hívták így egymást
D – az apóstársak közös neve volt

3) Ki írta az Avarok gyűrűje című regényt?
A- Kósa Csaba B- Fehér Tibor C) Szentmihályi Szabó Péter D- Fekete István

4) A XII. század trónviszályainak idején végül ki szerezte meg a trónt II. Géza halála után?
A- III. Béla B- IV. István C- III. István D- II. László

5) Sajnos kevés templomunk marad épen az Árpád-korból. Ezek egyike Öskün áll, mi a jellegzetessége?
A – bazilika volt B- gomba alakú
C- Szent László freskók díszítik D) erődtemplomnak épült

6) Hol született Szent Erzsébet?
A – Veszprém B- Fehérvár C- Sárospatak D – Buda

7) Milyen rokonságban állt Szent Margit és Szent Erzsébet egymással?
A- testvérek voltak B- unokatestvérek voltak
C – Erzsébet a nagynénje volt Margitnak D – Erzsébet a nagyanyja volt Margitnak

8) Melyik esztendőben készült el Feszty Árpád híres *A magyarok bejövetele* c. „körképe”?
A- 1896 B- 1894 C – 1893 D – 1890

9) Melyik említett templomban nem található Szent László legendájáról freskósorozat?
A – Kakaslomnic B- Gelence C – Székelyderzs D – Velemér

10) Ki festett képet erről az eseményről: „Most látni fogom, ki mer kezet emelni a királyi ivadék vérére.”?
A- Székely Bertalan B – Than Mór C- Madarász Viktor D – Munkácsy Mihály

11) Melyik magyar krónika nem az ún. „ősgeszta” alapján készült?
A – Képes Krónika B) Kézai krónikája C- Anonymus műve D – Ákos mester alkotása

12) Ki készített a magyar történelmet feldolgozó rockopera sorozatot?
A – Bródy János B – Szörényi Levente C – Illés Lajos D – Zámbó Jimmy

13) Milyen betű iniciáléjában látható Szent István király temetése a Képes Krónikában?
A – d B – c C – b D – a

13+1) A családi viszonyokat illik számon tartani. Mit gondolnak, hányad részben örökölték anyai ükapjuk génállományát?
A – 1/16 B – 1/18 C – 1/24 D – 1/32

10. Írjanak <u>egy regöséneket – a regösök stílusában –</u> az Árpád-kor egy jeles eseményéről (pl. tatárjárás, Szent László valamelyik legendája, István és Vazul/Koppány stb.) **minimum 5 négysoros versszakban. (30 p)**